

Sedmičkové lokály - kavárny I.

28.6.2024 - | Městská část Praha 7

Káva jako nápoj se v Čechách objevila na začátku 18. století, v roce 1713 pak v Praze otevřela první kavárna. Tehdy se ovšem jednalo o pochutinu, které holdovaly jen vyšší vrstvy obyvatelstva.

Větší oblibu si nápoj získal až v druhé polovině 19. století, tehdy se také začala psát historie nejslavnějších kaváren. Dnes je vnímáme zejména jako místa setkávání umělců a významných osobností. Kromě dodnes fungující Slavie naproti Národnímu divadlu lze zmínit například kavárny Union (na Ferdinandově třídě, dnes Národní) nebo Tůmovka (Tůmova kavárna v Lazarské), kde si dávala dostaveníčko pražská bohéma, nebo Arco v Hybernské – centrum pražských německých spisovatelů, a jistě mnohé další. Kavárny byly doménou centra města, na předměstí pronikal tento fenomén pomaleji.

Reklama Jirouškovy kavárny z roku 1905

Na kávu k Vltavě

Co se týče Holešovic-Bubnů, první vlašťovkou, i když vlastně na půli cesty, byla kavárna pod Letnou, která se nacházela u silnice vedoucí pod letenským svahem u mostu Františka Josefa I., tedy v místech u dnešního Štefáníkova mostu. Jisté je, že většina jejích hostů se rekrutovala z obyvatel centrální Prahy, zejména Malé Strany, protože tehdejší obyvatelstvo Holešovic-Bubnů mělo spíše venkovský charakter.

Objekt patřil pražské obci, v roce 1870 jej pronajala na tři roky kavárníkovi Josefu Holcovi. Ke kavárně patřila i terasa s výhledem na Vltavu, právě zde se za příznivého počasí konaly i koncerty. V devadesátých letech 19. století se objekt, a tedy i kavárna ocitla několikrát v ohrožení, tehdy se totiž plánovala výstavba silnice pod Letnou a některé z variant jejího vedení počítaly s demolicí objektu. K ní nakonec nedošlo, ale minimálně od poloviny osmdesátých let se podnik profiloval spíše jako restaurace, v nabídce byly, vcelku pochopitelně, ryby – konkrétně vltavští kapři. Čepovalo se zde pivo ze schwarzenberského pivovaru v Třeboni, zároveň zde fungoval sklad tohoto jihočeského moku pro pražskou aglomeraci.

V souvislosti se zmíněnou nepřilíš ostrou hranicí mezi kavárnami a restauracemi je třeba si uvědomit, že podniky nazývané v minulosti kavárnami fungovaly poněkud jinak než dnes. Zatímco dnes je kavárna spíš synonymem odpoledního posezení, dříve byly alespoň některé kavárny spíše nočními podniky s otevírací dobou do pozdních nočních či spíše ranních hodin. Souviselo to se systémem udělování koncesí, přičemž pravidla, například právě v souvislosti s otevírací dobou, byla nastavena pro kavárny benevolentněji než třeba pro klasické hostince. Na druhou stranu – kavárenská koncese neumožňovala kupříkladu nalévání tvrdého alkoholu. Nechme promluvit Knappův průvodce po Praze a okolí z roku 1900, který charakterizoval pražské kavárny následovně: „Pražské kavárny vybaveny jsou vším komfortem. Prodává se v nich kromě kávy také víno i pivo. Kulečníky, hrací salonky, telefon k použití skoro všude, namnoze i přes 200 časopisů. Otevřeny některé do rána, většina však jako hostince do půlnoci. I kaváren je v Praze nadbytek.“

Zjistit s jistotou, kde byla na Sedmičce první skutečná kavárna, je poměrně obtížné. S vysokou mírou pravděpodobnosti se jednalo o podnik, který v roce 1904 otevřel František Jiroušek v domě č. p. 210 na rohu ulic Kamenická a U Studánky. Nakonec i sám Jiroušek jej v reklamních materiálech označoval jako I. kavárnu na Letné, používal se ale i název Kavárna u akademie. K dispozici zde byly dva kulečníky, intelektuálně zaměření hosté měli na výběr ze čtyř desítek časopisů, které zde byly k

zapůjčení. Kavárna u akademie patřila mezi zmíněné podniky s dlouhou otevírací dobou – v dobové reklamě se dočteme, že v podniku je „každodenně do rána otevřeno“. Jiroušek nebyl v oboru žádným nováčkem – před otevřením kavárny na Letné provozoval podobný podnik s názvem Sport na tehdejší Komenského náměstí (dnes I. P. Pavlova). Jeho působení na Letné však mělo spíše epizodní charakter – již v létě 1909 provozoval kavárnu Monako na rohu novoměstských ulic Myslíkova a Pštrossova. Sem lákal hosty mimo jiné na veverkovou polévku, silný hovězí vývar s kořenovou zeleninou.

Interiér Valentovy kavárny Derby na Bělského třídě (dnes Dukelských hrdinů)

Éra velkokaváren

Nejexkluzivnější podniky samozřejmě bývaly v centrech měst, respektive na hlavních městských bulvárech. Tuto roli v Praze 7 plnila před první světovou válkou Bělského třída (dnes Dukelských hrdinů), na které v první dekádě dvacátého století vznikly nedaleko od sebe hned dvě kavárny doslova velkoměstského charakteru.

V rohovém domě č. p. 976 byla krátce po jeho dokončení v roce 1905 otevřena kavárna Belcredi, o tři roky později jen o pár desítek metrů dál, v novostavbě domu č. p. 972, začíná svůj provoz kavárna s názvem Derby. Oba tyto podniky, respektive začátky jejich existence jsou spojeny se jménem kavárníka Matěje Valenty (1860–1935).

Na Valentově osudu lze dobře ilustrovat životní osud typický pro celou řadu jeho kolegů. Pražský rodák Valenta nejdříve získával ostruhy v oboru jako číšník, například v poměrně vyhlášené Reindlově kavárně v Husově ulici na Starém Městě. V roce 1888 se Valentovi naskytla možnost otevřít si vlastní podnik. Zamířil tedy na venkov, do Klatov v jihozápadních Čechách, a zřídil zde první kavárnu. Stal se také předsedou tamějšího oborového sdružení – Společenstva hostinských a výčepníků. O pět let později, v roce 1893, se Valenta vrací do Prahy. Celých devět let provozuje kavárnu Na Proutkové na Žižkově a zároveň je tichým společníkem nuselské firmy na výrobu fíkové kávy Josefa Srbka. V roce 1905 se stěhuje do Bubnů, a jak bývalo zvykem, otevření podobného podniku nenechal bez povšimnutí ani denní tisk: „Na bývalém sportovním závodisti v Praze VII v Bělského třídě postavil p. stavitel Jos. Sochor v moderním slohu velký rohový dům. V mezzaninu toho domu zřízena jest s nevšedním přepychem prvá velkokavárna v Praze VII. Kavárna Belcredi. Kavárna zaujímá celé mezipatro a vyznamenává se velkými, vzdušnými i prostrannými místnostmi. Zařízení kavárny jest velice vkusné, nejmodernější. Elektrické osvětlení, elegantní nábytek, 3 americké kulečníky a ve všech místnostech elektrické hodiny. Přes 150 časopisů stále vyloženo. Pro pohodlí P. T. obecnstva jest zřízena telefonická stanice. Kavárník p. Mat. Valenta vynasnažil se všemožně, by svým hostům pobyt ve své kavárně co nejvíce zpříjemnil. Pan Valenta je znám jako osvědčený, dlouholetý a všestranný přízní se těšící odborník, a proto doufáme, že obecnstvo, zejména z Prahy VII., jeho opravdivou snahu o zvelebení této části Prahy i v tomto směru odmění svou častou a hojnou návštěvou.“

Dostaveníčko pro šachisty

Kavárna se pod Valentovým vedením stala populárním místem, nejen díky své poloze v centru čtvrti, ale zřejmě také vzhledem k neexistenci konkurence. Kavárna Belcredi byla ovšem i místem, kde se scházeli členové nejrozličnějších spolků. Třikrát týdně si zde dávali dostaveníčko členové šachového klubu O. Důras a konaly se zde i valné hromady tohoto spolku. V kavárně Belcredi také pravidelně schůzovali členové místní odbočky Ústřední jednoty československého číšnictva Otakar. Po třech letech vlády kavárníka Valenty se v srpnu 1908 objevily v denním tisku inzeráty nabízející kavárnu Belcredi k pronájmu.

Rohový dům č. p. 976, kde od roku 1905 fungovala kavárna Belcredi

Valenta se totiž rozhodl, že zkusí štěstí jen o blok dále – útočištěm se mu měl stát podnik v novém domě, který v roce 1908 postavil agilní stavitel z dolních Holešovic Josef Vaňha (1876–1913).

Kavárna dostala jméno Derby a Valenta ji otevřel 29. listopadu 1908. Hosty se snažil nalákat na „vzornou obsluhu, výtečné nápoje“, a nikoli překvapivě „zejména na dobrou a chutnou kávu“. Nechyběly ani obligátní tiskoviny nebo zbrusu nové kulečníky, ale hosté si mohli vypůjčit i šachy nebo domino. V létě následujícího roku zřídil Valenta kavářenskou zahradu – „letní terasu s půvabnou vyhlídkou na malebné, svěží zelení a jarním květem se skvoucí pahorkatiny povltavské“. Ruku na srdce – v tomto poetickém popisu zřejmě Valenta maličko přeháněl.

Odchod prvního provozovatele ale samozřejmě neznamenal konec elegantní kavárny Belcredi. Novým nájemcem se stal Josef Krátký, ale jeho působení zde bylo spíše epizodní. Jako vzpomínka na toto období tak v kavárně zůstaly pouze nové dekorace, mezi kterými dominoval obraz o rozměrech 2,5 na 1,5 metru s názvem Pohled z mostu císaře Františka Josefa na Hradčany. Už v březnu 1909 ohlašuje v tisku převzetí podniku Antonín Votava, který kromě obvyklých ujištění o kvalitním servisu, pokrmech a nápojích vyzdvihuje fakt, že k nahlédnutí jsou v kavárně vedle obligátních novin a časopisů i různá umělecká díla, lexikony a adresáře.

A jak si vedl konkurent „od vedle“ Matěj Valenta? V roce 1910 se ve významném celostátním deníku Národní listy objevil článek, ve kterém je připomenuta Valentova činnost v kavářenském oboru v roli majitele, jež tehdy trvala už celé čtvrtstoletí. O dva roky později Valenta v Derby končí, podnik převzali manželé Rudolf a Anna Löblovi. Valenta se opět stěhuje, tentokrát přebírá jednu z kaváren v Nuslích. Do Prahy 7 se vrací znovu až ve dvacátých letech, ale už v jiné roli – pracuje jako úředník ve společnosti Pražské vzorkové veletrhy. Zemřel v březnu 1935 ve věku 75 let.

Dalším kavářenským podnikům v Praze 7, jejich majitelům i problémům, kterým museli čelit, se bude věnovat následující díl seriálu v některém z příštích vydání časopisu Hobuleť.

<https://www.praha7.cz/sedmickove-lokaly-kavarny-i>